

ZAGADKI WARSZAWSKIE

IK4g6

ZDS WIL PW

mgr inż. Stanisław Żurawski

Zagadka IK4g6

Początek sięga 40-tych lat XVIII wieku. Ówczesna właścicielka założyła ogród, którego główna aleja prowadziła dokładnie śladem przyszłej ulicy. 30 lat później kolejny właściciel urządził ogród rozrywki dla arystokracji. Pod koniec XVIII wieku z ogrodami wiąże się pewne wydarzenie. Po kolejnych 100 latach zabudowano jeden koniec ogrodu pałacem a drugi otwarto na prostopadłą ulicę. Dało to początek ulicy i jej zabudowie wykwintnymi pałacami i kamienicami.

W latach 30-tych XX wieku z ulicą było związane kolejne, tym razem tragiczne wydarzenie, które przyczyniło się do zmiany jej nazwy.

Zabudowa ulicy w niezłym stanie wyszła z działań wojennych. Większość pałacyków i kamienic odrestaurowano i dziś cieszą oczy wspaniałymi elewacjami. Nieliczne, z różnych przyczyn, pozostały zaniedbane. Obecnie planuje się ich remont.

Kolejna zmiana nazwy ulicy miała miejsce w latach 1947-1950. Szybko jednak powrócono do pierwszej nazwy ulicy.

Zagadkowe pytania:

1. jaka to ulica (obecna nazwa),
2. jakie wydarzenie miało miejsce w ogrodach w końcu XVIII wieku,
3. co spowodowało pierwszą zmianę nazwy ulicy i na jaką,
4. co wiąże zagadkową ulicę

Zagadka IK4g6

1. Obecna nazwa ulicy to Foksal.
2. Pod koniec XVIII wieku, dokładnie 10 maja 1789 Jean-Pierre Blanchard dokonał w mieszczących się w tym miejscu ogrodach pierwszego w Warszawie lotu balonem.
3. Pierwszą zmianę nazwy ulicy spowodowana była upamiętnieniem zamachu w 1934 roku na ówczesnego ministra Spraw Wewnętrznych Bronisława Pierackiego, zmieniła ona wtedy nazwę z Foksal na Pierackiego.
4. Podczas wojny ulica nazywała się Foksalstrasse, po wojnie w latach 1946-1950, dla upamiętnienia ochotniczych grup młodzieży z zaprzysiężonych krajów przy odgruzowywaniu pobliskiego Nowego Świata –ulica Jugosłowiańskiej Brygady Pracy, w skrócie często nazywana ulicą Młodzieży Jugosłowiańskiej. U zbiegu ulic Lindleya i Koszykowej na drobnym skwerze stoi tajemniczy kamień. Jest on właśnie pamiątką i hołdem dla młodzieży z Jugosławii, która latem 1946 przyjechała do Warszawy by odgruzowywać ulice i pomagać w odbudowie miasta. Napis, który dzisiaj już jest prawie niewidoczny głosi : „W ODBUDOWIE WARSZAWY WZIĘŁO UDZIAŁ 107 MŁODYCH OBYWATELI BRATNIEJ JUGOSŁAWII DLA UPAMIĘTNIENIA ICH PRACY POŁOŻONY ZOSTAŁ TEN KAMIEŃ DNIA 17 SIERPNIĄ 1946 R.,,„. W 1951 nazwa zniknęła jako niepoprawna politycznie i przywrócono obecną nazwę Foksal.(PP)

1. Jest to ulica Foksal.
2. W 1789 roku Jean-Pierre Blanchard dokonał pierwszego w Polsce załogowego lotu balonem.
3. W 1934 roku miał miejsce zamach na ministra spraw wewnętrznych Bronisława Pierackiego. Jeszcze w tym samym roku dla uczczenia jego pamięci zmieniono nazwę ulicy na Pierackiego.
4. Kamień ten upamiętnia pomoc Jugosławian w odbudowie Warszawy po wojnie. W latach 1947 - 1950 ulica Foksal nosiła nazwę Jugosłowiańskiej Brygady Pracy. Szczerzę mówiąc samodzielnie znałem odpowiedź tylko na pierwsze pytanie. Resztę informacji znalazłem w internecie. (KP)

1. Obecna nazwa ulicy to Foksal.
2. W 1776 urządzono w tutejszych ogrodach miejsce rozrywki dla zamożnych mieszkańców Warszawy, nadając mu angielską nazwę "Vauxhall", będącą określeniem istniejącego ogrodu w Londynie, w dzielnicy o tej samej nazwie. Otwarcie nastąpiło 15 maja tego roku – ogród czynny był w czwartki i niedziele, w 4 pawilonach symbolizujących pory roku znajdowała się gastronomia, jedzenie można było nabyć też w namiotach. Ogród był iluminowany, szczególnie z okazji balów i redut. Wszystkiemu towarzyszyła muzyka w wykonaniu dobrej orkiestry. W ogrodach nie zabrakło też innych atrakcji – 10 maja 1789 Jean-Pierre Blanchard dokonał w tym miejscu pierwszego w Warszawie lotu balonem. Innym razem linoskoczek i konstruktor Jordaki Kuparentko wznosił się na balonie wykonanym z afiszów teatralnych, a powietrze podgrzewało palące się łuczywo.

3. Obecna nazwa ulicy Foksal to spolszczona nazwa ogrodów Vauxhall założonych przez bankiera Kabryta, które znajdowały się na końcu obecnej ulicy w końcu XVIII wieku. Nazwa została nadana w 1776. Przed wojną ulica nazywała się Pierackiego, dla upamiętnienia zamachu w 1934 na ówczesnego ministra Spraw Wewnętrznych.

4. Odgruzowujących stolicę Polski latem roku 1946 wsparła ponad stuosobowa grupa ochotników, przybyłych z bratniej wówczas Jugosławii. Młodzież zorganizowana w Jugosłowiańskiej Brygadzie Pracy usuwała gruz głównie w okolicach ulic Nowy Świat i Foksal. Ponieważ okres powojenny to czas, gdy władza musiała podkreślać, kto jest sojusznikiem, a kto nie, wysiłek młodzieży został również uhonorowany w roku następnym zmianą nazwy ulicy Foksal na Jugosłowiańskiej Brygady Pracy. Po młodych ochotnikach nie pozostałby żaden ślad, gdyby nie Kronika Filmowa i głąz, leżący na rogu ulic Lindleya i Koszykowej. Z bliska widać na nim wykuty napis: "W odbudowie Warszawy wzięło udział 107 młodych obywateli bratniej Jugosławii. Dla upamiętnienia ich pracy położony został ten kamień.,,(PM)

Zagadka IK4g6

1. Jest to ul. Foksal
2. 10 maja 1789 r. na ul. Foksal odbył się pierwszy na ziemiach polskich lot balonem zainicjowany przez Jeana Pierra Blancharda. Lot trwał 49 min i zakończył się w okolicach Białołęki
3. 15 czerwca 1934 r. na ulicy doszło do zamachu na ministrze spraw wewnętrznych Bronisławie Pierackim. W wyniku tego wydarzenia w celu uczczenia pamięci ministra 16 czerwca 1934 r. nazwę ulicy zmieniono na Pierackiego.
4. Kamień na skwerze przy ulicach Koszykowej i Lindleya upamiętnia udział grupy młodzieży jugosłowiańskiej w odbudowie Warszawy w tym właśnie ulicy Foksal. Przez jakiś czas z tego powodu nazwę ulicy Foksal zmieniono na ul. Jugosłowiańskiej Brygady Pracy, szybko jednak powrócono do pierwotnej nazwy gdyż nową uznano ją niepoprawną politycznie. (KK)

Piszę do Pana w odpowiedzi na zagadkę. Rozwiązanie jej sprawiło mi dużo radości, gdyż uczęszczałem do liceum, którego boisko wychodziło na tą ulicę. Było to XVIII LO im. Jana Zamoyskiego. Ulica piękna, a rozwiązywanie zagadki pozwoliło mi cofnąć się w czasie i wspominać dawną uczelnię, za co Panu dziękuję. Doskonały wybór!

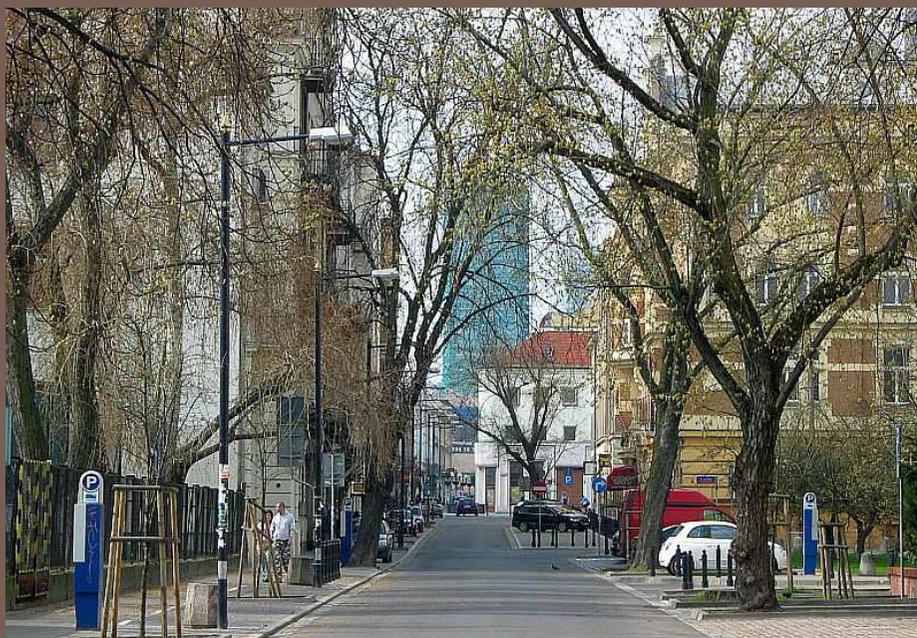
Domykając jednak formalności:

- 1) Jest to ulica Foksal, a poszczególne fotografie przedstawia zdobienie muru pałacu Konstantego Zamoyskiego i widok na jedną z kamienic z ulicy Kopernika.
- 2) 10 maja 1789r. Jean-Pierre Blanchard dokonał w tym ogrodzie pierwszego lotu balonem w Warszawie.
- 3) Pierwsza zmiana nazwy ulicy była wynikiem zamachu na ówczesnego ministra Spraw Wewnętrznych Bronisława Pierackiego w 1934 roku (na tejże ulicy). Zmieniono wtedy nazwę ulicy na "Pierackiego".
- 4) Pamiątkowy kamień na skrzyżowaniu ulic Koszykowej i Lindleya upamiętnia pomoc młodzieżowej Jugosłowiańskiej Brygady Pracy w odgruzowaniu ulic Nowy Świat i Foksal po wojnie. W celu ich uhonorowania, okazania wdzięczności i przedstawienia ich jako sojuszników, komunistyczna władza Polski zmieniła nazwę ulicy na ul. Jugosłowiańskiej Brygady Pracy, potocznie zwanej jako ul. Młodzieży Jugosłowiańskiej.

Gratuluje doboru zdjęć. Bez parasoli i samochodów naprawdę ciężko się zorientować jaka to ulica. (PK)

Zagadka IK4g6

Ulica Foksal

S. Żurawski, ZDS WIL

ZAGADKI WARSZAWSKIE
Zagadka IK4g6 – ogrody

13.05.2015

Zagadka IK4g6

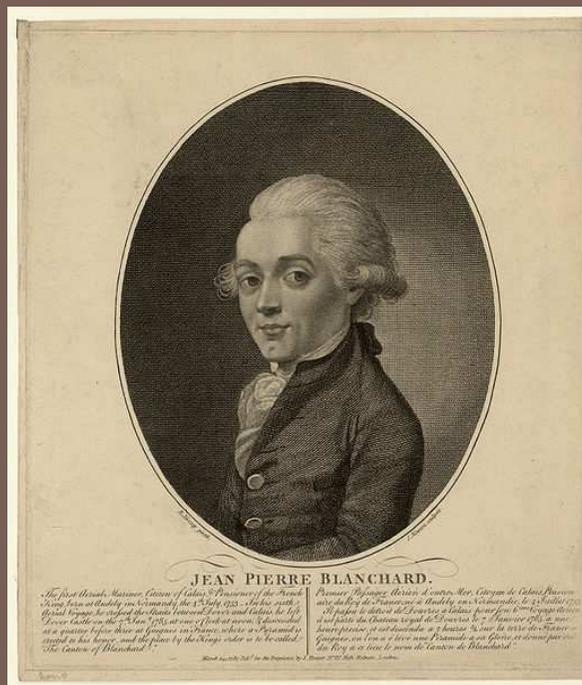
POCZĄTEK

Początek sięga 40-tych lat XVIII wieku. Ówczesna właścicielka założyła ogród, którego główna aleja prowadziła dokładnie śladem przyszłej ulicy. 30 lat później kolejny właściciel urządził ogród rozrywki dla arystokracji. Pod koniec XVIII wieku z ogrodami wiąże się pewne wydarzenie.

Miało ono miejsce 10 maja 1789 roku, kiedy to Jean-Pierre Blanchard wystartował stąd w dziewiczy na ziemiach polskich lot balonem. Lot trwał 45 minut i zakończył się w okolicach Białoleki.

13 maja 1789 roku Blanchard zaprezentował w Warszawie swój spadochron spuszczac na nim z dość dużej wysokości psa.

14 maja 1790 roku odbył 45 minutowy lot balonowy z pierwszym Polakiem Janem Potockim, któremu towarzyszył jego turecki służący i biały pudel.

Medal bity na cześć pierwszego lotu balonowego Blancharda w Polsce, Źródło: Andrzej GLASS "Polskie skrzydła", Interpress, Warszawa 1984

Zagadka IK4g6

Z inicjatywy rodziny Przeździeckich w latach 70. XIX wieku przeprowadzono parcelację dóbr – dawna główna ścieżka parkowa zmieniła się w ulicę Foksal, a przylegające do niej place przygotowano pod zabudowę. W latach 1875–1877 powstał pałac dla Konstantego Zamoyskiego. W 1880 roku wyburzono kamienicę zamykającą dostęp z Nowego Światu do Foksal oraz oficjalnie nadano ulicy tę nazwę. Wkrótce ulica została zabudowana kamienicami oraz pałacami, w których umiejscowili się liczne kluby i stowarzyszenia.

Zagadka IK4g6

15 czerwca 1934 roku przed budynkiem jednego z klubów towarzyskich przy ul. Foksal 3 z limuzyny wysiadł minister spraw wewnętrznych, Bronisław Pieracki. Przed wejściem do budynku, o godzinie 15:30, padły w jego stronę trzy śmiertelne strzały. Zamachowiec natychmiast oddalił się. Skazano kilkanaście osób, ale sam zamachowiec uciekł za granicę. Natomiast już 16 czerwca 1934 roku, dla uczczenia zabitego ministra, nazwę ulicy zmieniono na **Pierackiego**.

Po wojnie, w latach 1947–1950, ulica nosiła nazwę **Jugosłowiańskiej Brygady Pracy**, dla upamiętnienia pracy Jugosłowian w odbudowie Warszawy. W potocznym języku ulicę nazywano jednak "Młodzieży Jugosłowiańskiej,,.

Zagadka IK4g6

Zabudowa ulicy w niezłym stanie wyszła z działań wojennych. Większość pałacyków i kamienic odrestaurowano i dziś cieszą oczy wspaniałymi elewacjami.

W latach 60. XX wieku planowano przebić przez Foksal przedłużenie ulicy Kopernika, która miałaby stać się nową arterią komunikacyjną mającą na celu odciążenie Nowego Świata. Wyburzeniu uległyby wtedy kamienice nr 13 i nr 15. Pomysłu nigdy nie zrealizowano, jednak kamienice pozostawiono zaniedbane i dopiero współcześnie planuje się ich rewitalizację.

Ul. Foksal nr 16 - siedziba Teatru Sabat

Ul. Foksal nr 13 - zabytkowa kamienica z przełomu XIX i XX wieku

Ul. Foksal nr 19 - kamienica neogotycka z 1897 r. – zimowa siedziba Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego

Zapraszam na zagadkę finałową
20 maja od godz. 16:00